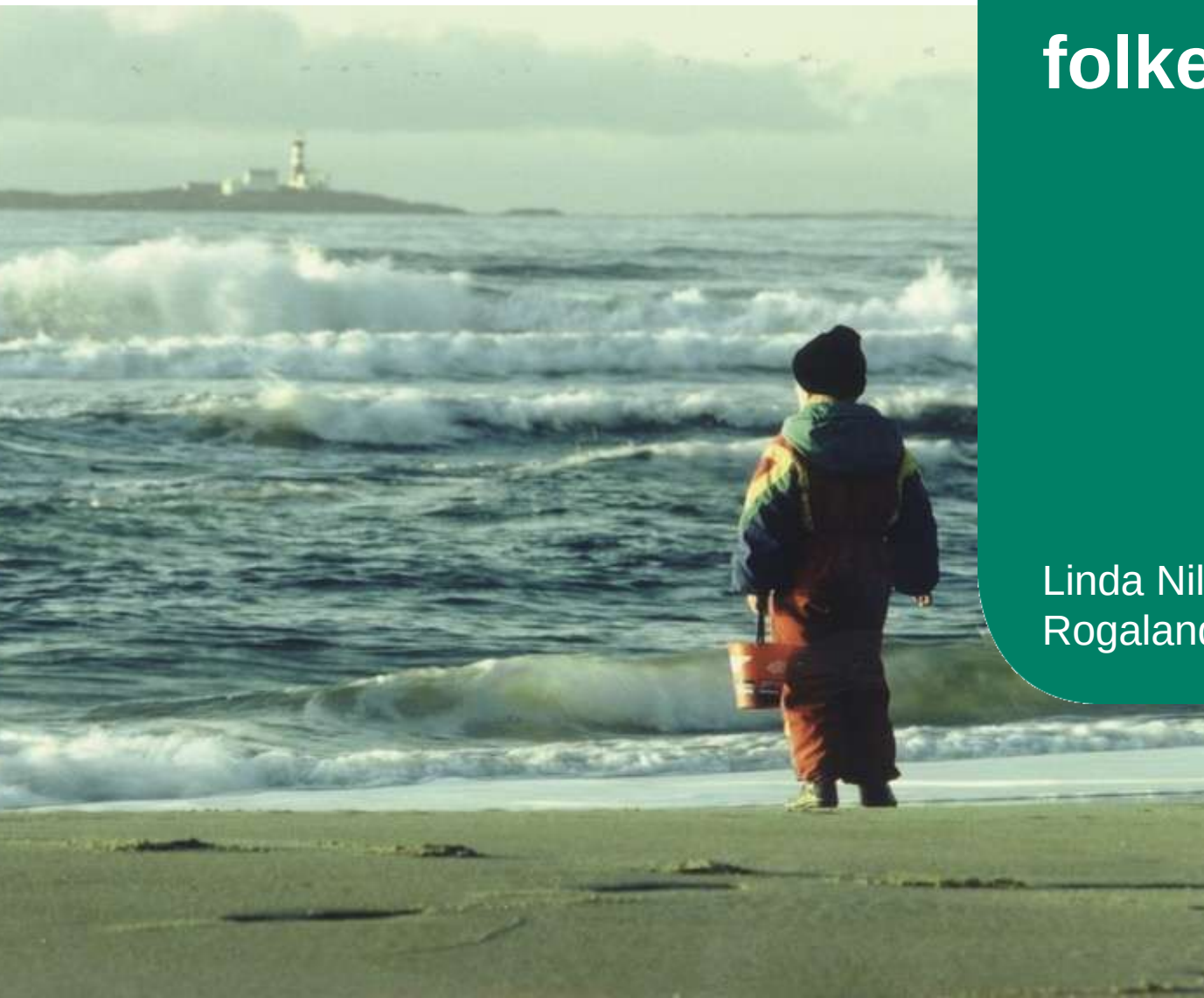

Vilje
gir vekst

Universell utforming og folkehelse

Linda Nilsen Ask
Rogaland fylkeskommune

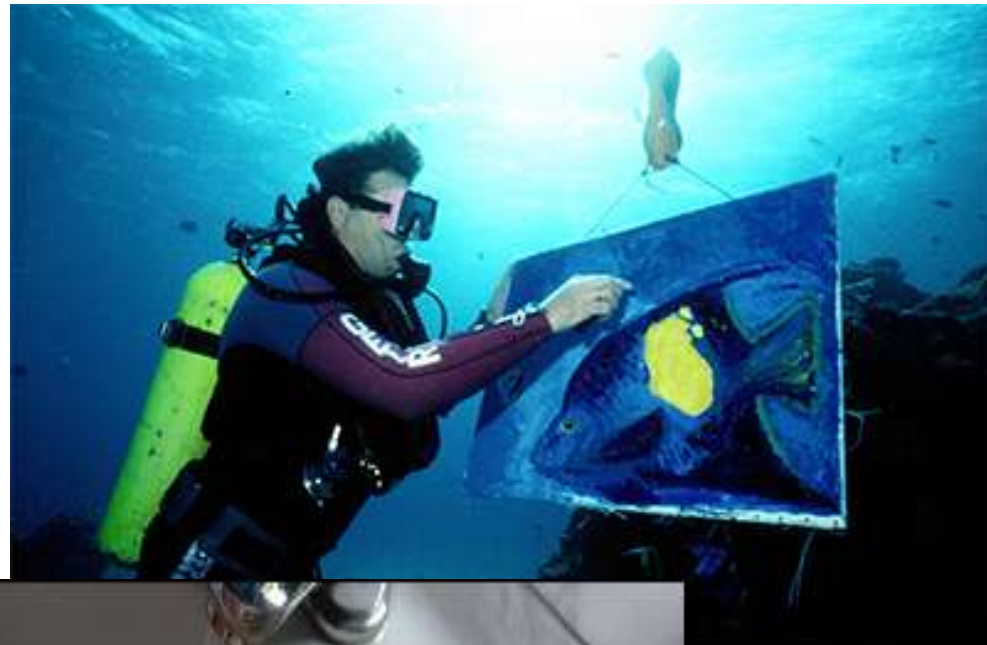

- Folkehelse/ universell utforming
- Definere universell utforming (uu)
- Fylkesdelplan for universell utforming (fdp uu)
- Pilotfylket Rogaland
- Eksempler og suksesskriterier

Vilje
gir vekst

Helse gjennom aktivitet

Helse på norsk

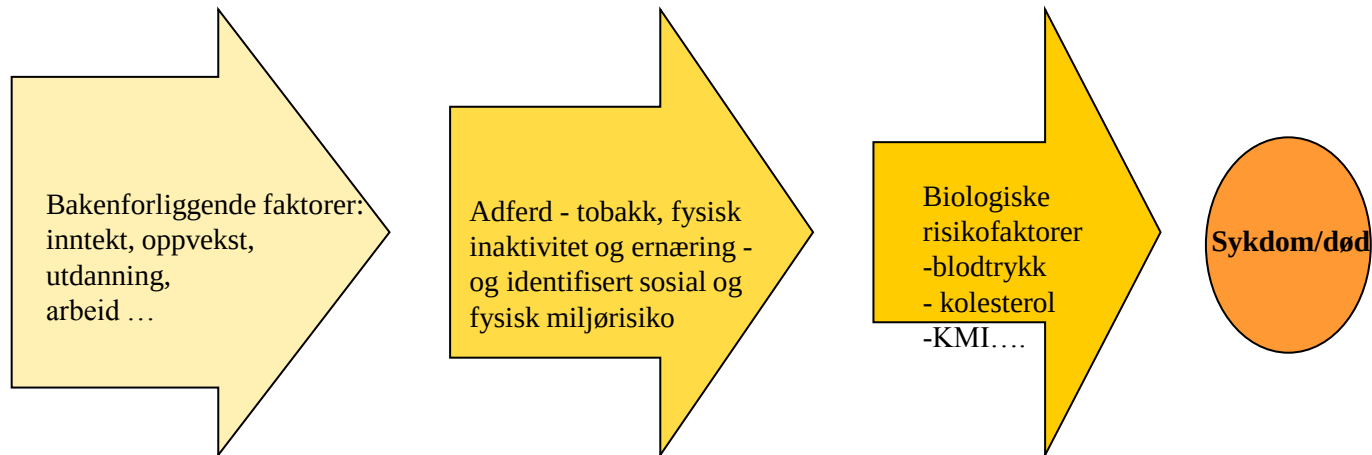
- Latter og humør
- Opplevelse av sammenheng
- Fred og ro
- Verdighet
- Fungere i hverdagen
- Være del av et sosialt fellesskap
- Slippe å tenke på helse

Per Fugeli / Benedicte Ingstad 2009

Hva påvirker helse?

- Utdanning, arbeid, inntekt, bo/nærmiljø, sosial inkludering, tilgang til tjenester
- Tilgang til friskfaktorer som ren luft, naturområder, gang/sykkelveier, fravær av støy osv.

	Helsefremmende arbeid (Fokus på styrke faktorer / forhold som fremmer god helse)	Forebyggende arbeid (Fokus på å fjerne faktorer / forhold som øker risikoen for uhelse)
Befolkningsrettede	Strukturelle tiltak som gjelder for alle i den aktuelle gruppen f. eks: God kommunal planlegging (helsehensyn inn i arealplaner og reguleringsplaner)	Strukturelle tiltak som gjelder for alle f.eks: Fartsgrenser Bilbeltepåbud Røykeforbud
Individrettede	Strukturelle tiltak som har en personlig form og som individet kan velge å gjøre bruk av, f.eks.: Frukt og grønt i skolen Gode kulturtilbud Styrke deler av skolehelsetjenesten	Pedagogiske tiltak som har en personlig form eller personlig adresse, f. eks.: Kampanjer som "bruk hjelm", "bruk refleks", "bruk kondom"

Folkehelse/universell utforming

- Folkehelse henger sammen med hvordan samfunnet er organisert
- Helse skapes på arenaer der mennesker lever og virker
- Mest grunnleggende samfunnsmessige forutsetning for folkehelse er **deltakelse** i samfunnet
- Viktig; legge til rette for opplevelser av mestring, god selvfølelse, menneskeverd, trygghet, respekt og synlighet.
- Uu sikrer at alle får gode muligheter til utvikling, utfoldelse og deltagelse

Sammenheng universell utforming/folkehelse

- Sektorovergripende
- Sammenfallende mål i strukturell tilrettelegging og bevisstgjøring
- Tilrettelegging for fys. aktivitet stiller krav til uu
- Forankring i fylkes- og kommuneplaner
- Overordnet handlingsplaner
- Tverrfaglig samarbeid

Rammeverket for arbeidet med uu

- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven
- Plan- og bygningslov
- Teknisk forskrift
- Lov om kommunale råd
- Regjeringens handlingsplan for uu og økt tilgjengelighet
- Ny folkehelseslov

§

§

§

Definisjoner på uu

”Uu er design av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning eller spesiell utforming.” Miljøverndepartementet

”Med uu menes utforming eller tilrettelegging av **hovedløsningen** i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig”. Diskriminerings og tilgjengelighetsloven § 9;

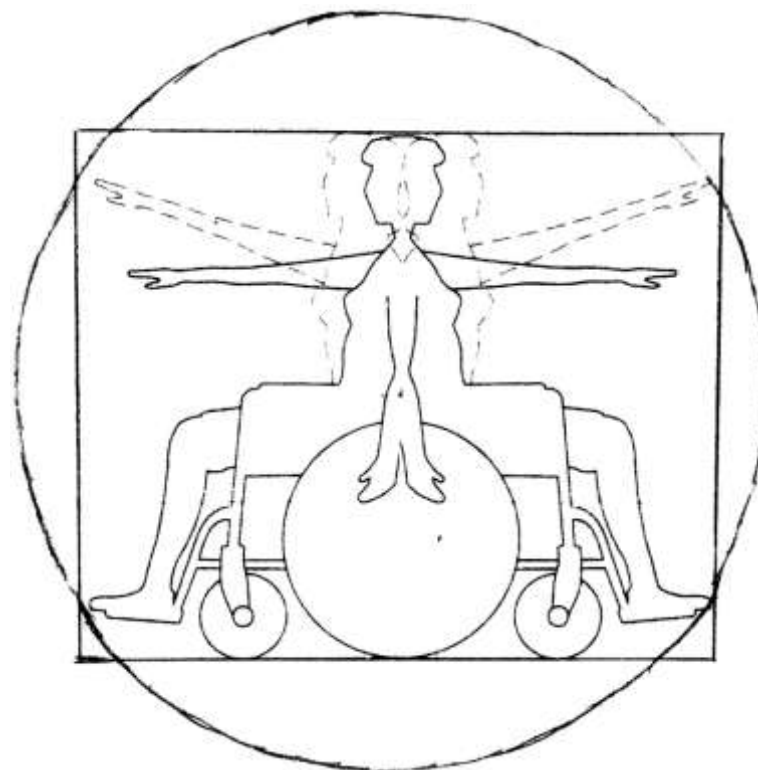
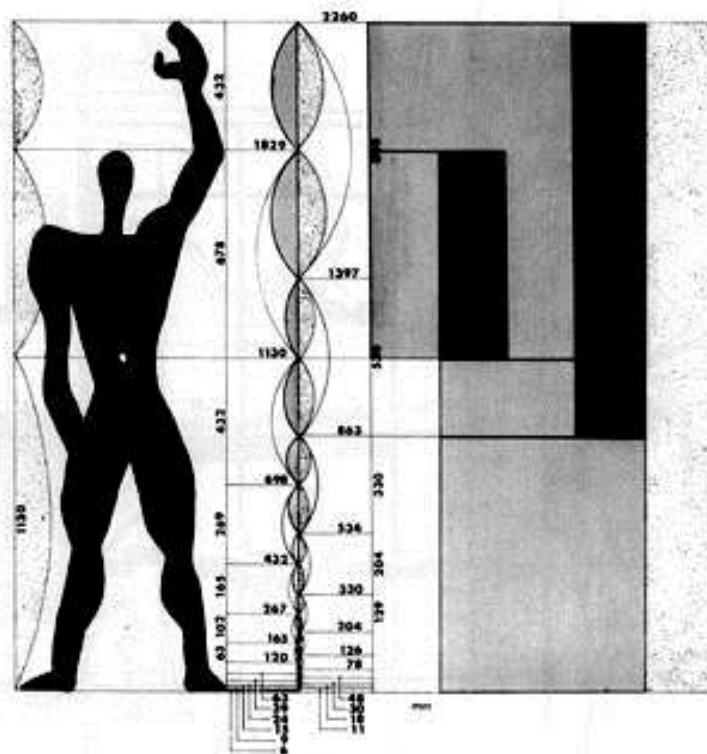
III:Egil Bjørn

Hovedprinsippene for universell utforming

- Like muligheter for bruk
- Fleksibel i bruk
- Enkel og intuitiv i bruk
- Forståelig informasjon
- Lav toleranse for feil
- Lav fysisk anstrengelse
- Størrelse og plass for tilgang og bruk

Ny prosjekteringsmodell

Samfunnsforståelse

Vilje
gir vekst

Uu for alle

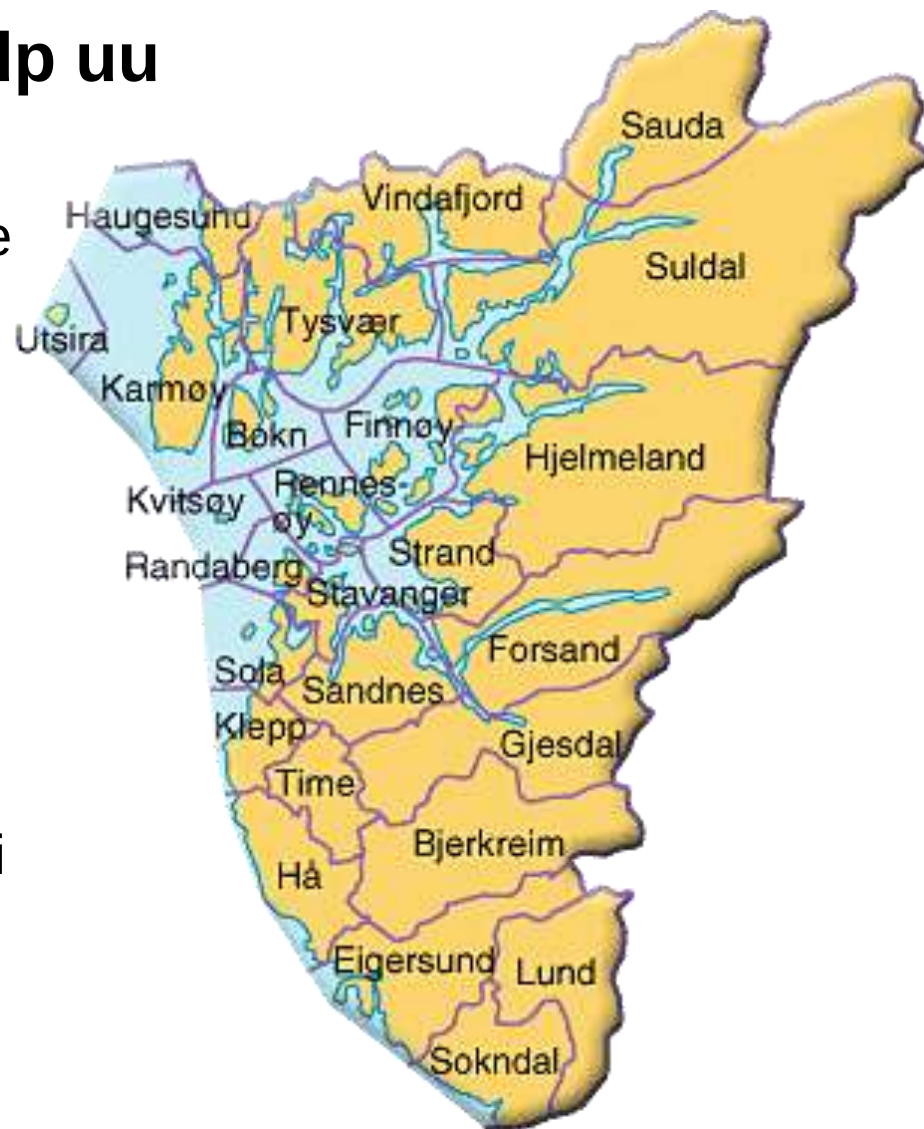
Hovedmålsetning for FDP UU

”Universell utforming skal legges til grunn ved all offentlig planlegging og utforming av offentlige og privat tjenesteyting, produkter og omgivelser, og innebærer en utforming for alle brukere

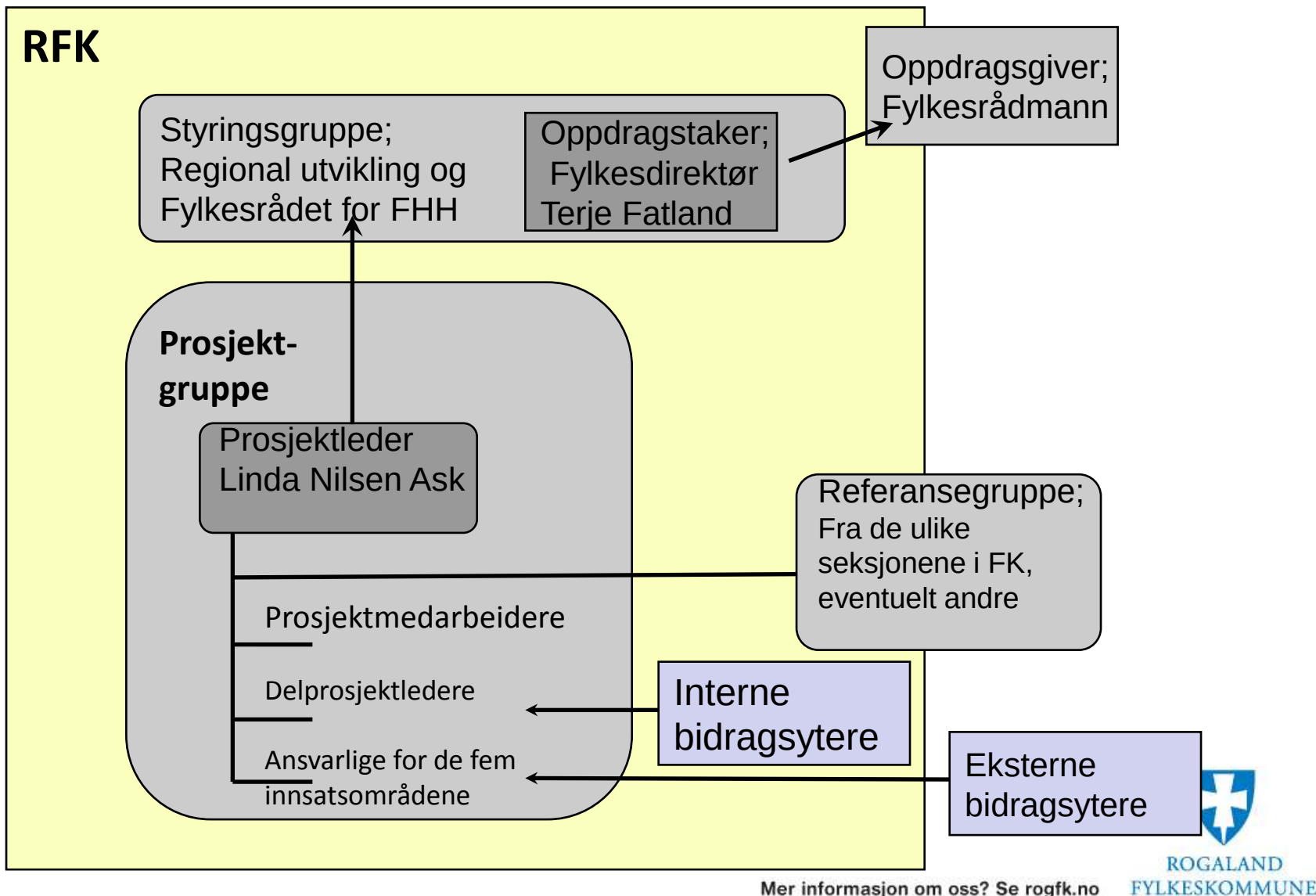

Satsingsområder i fdp uu

1. Kunnskap og kompetanse
2. Bygg og anlegg
3. Uteområder, friluftsliv og reiseliv
4. Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
5. Samferdsel

Fylkesdelplan UU - roller i prosjektet

Tiltak K1

Nasjonalt utviklingsprosjekt i fylkeskommuner og kommuner

8 pilotfylker valgt i 2009

MD's utvalgskriterier:

Samlet bredde i
innfallsvinkler og
satsningsområder

Geografisk spredning

Norge universelt utformet 2025

Prioriterte områder i handlingsplanen;

- Bygg og anlegg
- Planlegging og uteområder
- Transport
- IKT

- Sektorovergripende tiltak; Kommunesatsing, indikator/NS, kommunikasjonspolitikk/forskning og utvikling

Pilotfylketiltakets hensikt

- Utvikle uu som regional strategi
- Virkeliggjøre nasjonale mål i HP
- Gjennomføre HP tiltak K1
- Erfaringer formidles systematisk

III: Trond Bredesen

MD

- Nettsted www.universell-utforming.miljo.no
- Bistand gjennomføring av delprosjekter
- Pilotfylkene markedsføres som kompetansemiljøer
- Bistand til formidling av eks underveis
- Sluttrapport + evaluering

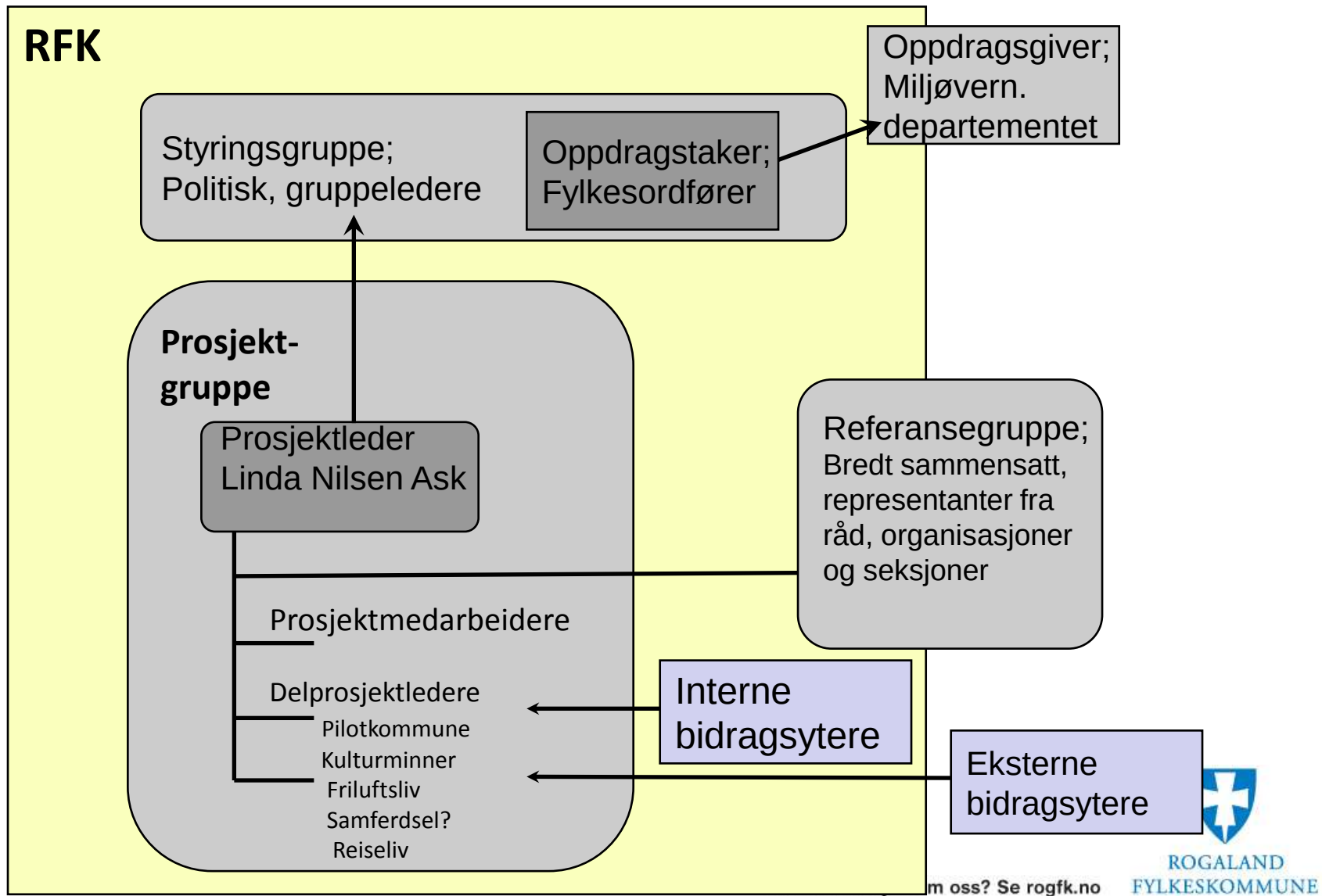

Våre satsingsområder i pilotfylkeprosjektet

- Kompetanseheving, kommuner
- Reiseliv, friluftsliv og samferdsel

Pilotfylkeprosjektet UU - roller i prosjektet

Samarbeidspartnere og referansegruppe i pilotfylkeprosjektet

Brukerorganisasjonene
Friluftsrådene
Region Stavanger
Statens vegvesen
Kolumbus
Ressurskommunene
Time/Klepp,
NHO, LO, KS
(Fylkesmannen)

Pilotkommuner i Rogaland

- Tiltak K1 i handlingsplanen
- Skape nettverk
- Kompetanseheving
- Dele erfaringer

Kunnskap og kompetanse; vgs

”Rogaland fylkeskommune skal være en pådriver for å øke kunnskapsnivået om universell utforming i fylket, og for å bidra til økt grad av universell utforming på alle samfunnsområder.”

Alice Rage, Camilla Stangeland og Cathrine Bakka fra Gand videregående med fylkesordfører Tom Tvedt. (Foto: Stina Steingildra)

Kunnskap og kompetanse; høgskole

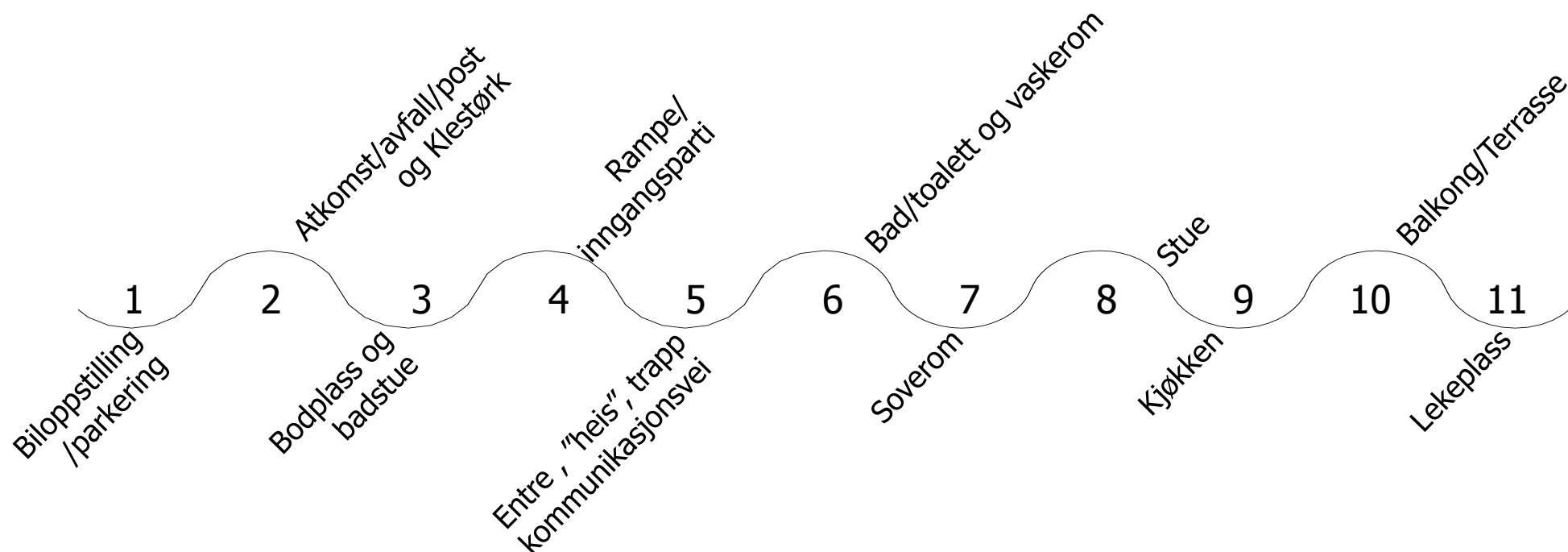

Universell utforming

Et undervisningsopplegg
for høgskoleutdanninger i
Rogaland

Videregående kurs for håndverkere

"I Rogaland skal det være tilgang på kurs om universell utforming rettet mot ulike fagdisipliner."

Kompetansehevingsprogrammet K - 5

- Opplæringsprogram for politikere og ansatte i uu
- Innenfor plan- og bygningslovens virkeområde
- Tiltak K5 i regjeringens handlingsplan for uu
- KRD programansvarlig
- BE (Staten byggtekniske etat) leder programmet
- Samarbeid med Husbanken, KS, Deltasenteret, og Miljøverndepartementet.
- Pilotfylkene har ansvaret for koordineringen i sine fylker.
- 5 instruktører i Rogaland

Randaberg kommunehus - ledelinjer

Ledelinjer...

Bygg og anlegg

”Kulturbaserte attraksjoner og verna bygg og anlegg skal i størst mulig grad være tilrettelagt etter prinsippene om universell utforming.”

Time kyrkje

Kartlegging av vgs i Rogaland

Uteområder, friluftsliv og reiseliv

”Alle skal ha tilgang til et variert tilbud for fysisk utfoldelse i sin kommune.”

”Gjøre flere natur- og kulturbaserte attraksjoner
tilgjengelige for alle.”

Vilje
gir vekst

Kulturminner

+ Åmøy

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Mer informasjon om oss? Se rogfk.no

Vilje
gir vekst

”Et rikt tilbud av aktiviteter med universell utforming skal gjøre Rogaland til et stadig mer attraktivt reisemål.”

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Mer informasjon om oss? Se rogfk.no

NYHETER

Nyhetsredaktør: Carl Olaus Sandness, 98 002 24 27, E-post: nyhetsredaktoren@stava.no

Bilfører truet med kniv etter kollisjon

SANDNESS: En bilist (47) sto i fare og truet en annen bilist (36) etter en påkjørsel på parkeringsplassen ved Rindal ved 15-tiden i går. Denne sjeldenst etter at 47-åringen først hadde kjørt på 36-åringens bil. 47-åringen skal ha stukket etter påkjørselen, og den andre saute etter. 47-åringen stoppet på Trones, og det gjorde også 36-åringen. Det var da situasjonen ble truslet. – Den ene partien sto en kniv, sier operasjonsleder ved Rogaland politidistrikt, Kjell Arne Skottet. I ettertid oppsøkte politiet den mistenkte 47-åringen, som ikke hadde gelid førskort. Han hadde stort håret, og ble arrestert.

Rogaland bevilger mest til friluftsliv

Rogaland fylkeskommune bevilget 7,3 millioner kroner til friluftsliv i fjor. Fylket har med det vært i landstoppen de siste 20 årene.

Chetler Sandness iust

FRILUFTSLIV: – Rogaland fylkeskommune har i flere år ligget langt fremme når det gjelder tilrettelegging og drift av friluftsområder. Det er vi stolte av og gjør at vi kan formidle de andre fylkeskommunene inviteren det skal gjøres. Vi var i år med med å tape topplassen til et nordlig fylke, men er nå ut til at Rogaland fylkeskommune er på plass igjen, sier daglig leder i Jæren Friluftsråd, Bjørn Hille.

Rogaland fylkeskommune bevilget i fjor 7,3 millioner kroner til friluftsliv, delte Friluftsrådet sin Landsforbund, på andreplass kom Nordland med 6,87 millioner kroner, fulgt av Hordaland på tredje plass med 5,58 millioner kroner.

TRADISJON: De siste åtte årene har Rogaland toppet landsrangslisten over bevilgninger til friluftsliv, og har vært et foregangsfylke i en rekke.

– Rogaland har hatt et aktivt og bevisst friluftsliv i mange år, har vært aktiv, sier Morten Dilsen. Han er daglig leder i Friluftsrådets Landsforbund og har jobbet med friluftsliv siden 1983. Han viser til statistikk helt tilbake til 1991, da Rogaland også var det fylket som bevilget mest penger til friluftsliv i Norge. Siden den gang har Rogaland vært helt i landstoppen. Ansløst er to

TRILUFTSLIV: Bjørn Hille, daglig leder i Jæren Friluftsråd, opplytter på veien til Sjøgløkken Mås. Ikke langt fra Hålandsvannet. Jæren Friluftsråd er en sammenslutning av seks. (Foto: Rika Sjøvolden)

del, mener Dilsen.

– De kan at det har vært nødvendig for Rogaland å arbeide aktivt med dette fra et tidlig stadium, fordi man har hatt begrensede arealressurser til friluftsliv i fylket. Iper som Stavanger og Sandnes har ikke hatt de store friluftsvarene som utgjør det med andre ord, derfor har man måttet se et behov for å utvide

arealer utenfor byene, sier Dilsen.

– Rogaland fylkeskommune har også vært veldig aktivt i å støtte opp om friluftsliv og det arbeidet er ikke bare gjort for å tilrettelegge for friluftsliv, legger han til.

HELSEGE: Bjørn Hille sier at friluftsliv er noe av det viktigste in-

nen tilrettelegging av folkehelse – med tanke på bruk og inngang konstruktiv involvert.

– Vi er i den heldige situasjonen i Rogaland at det er ikke så langt fra friluftsområder til der folk bor, så det eneste vi tilrettelegger er i nærmerdene. Jærstredene er et eksempel på noe som ligger tett på den folk bor, sier han.

FINN KÅR: Jæren Friluftsråd er ett av fire friluftsråd i Rogaland. De øvrige er Dalane Friluftsråd, Røyke Friluftsråd og Friluftsråd Vest.

55,8 millioner kroner har Rogaland fylkeskommune bevilget til friluftsliv siden 2003.

DAGLIG LEDER: Bjørn Hille i Jæren Friluftsråd.

– Selv om Rogaland toppet staslistene – bevilgningene det skal penger til friluftsliv i fylket?

– Det er et vanskelig spørsmål. Vi ser jo hvor mye vi kan bli til med små midler. Med den situasjonen vi har i dag, med veldig vanskelig på folkehelse, så skal det veldig lite til med tanke på et økt budsjett for å bli et enda bedre tilbud enn vi har i dag, sier Hille.

Burmeser til psykisk helsevern etter drapet på kona

En 31 år gammel burmeser blir tvunget til psykisk helsevern etter at han stakk ned og dropte sin 19 år gamle kone i august i fjor.

Randil Rogland iust

IGERSUND: Dalane dagrett har funnet burmeser skyldig i å ha knivdregt sin kone i august i fjor. Han saute ble det funnet et kniv med arvelig blod på i påren ledig på Døveghed i Egersund sen-

trons etter drapet i august i fjor. Mannen, som er 31 år gammel, ble overført til psykiatri som dag som drapet skjedde i august i fjor, og under helseforhandlingen i retten, at han var gjerningsmannen.

NEBISTEN: Sivert for drap-

shandlingen hadde mannen i langre og kortere perioder vært berøyd med alvorlig psykisk lidelse. Etter en forklaaring er lagt til grunn for dommen. Retten legger også til grunn at drapet var en bevisst handling fra mannens side.

Medisinsk sakkyndige har konkludert med at burmeser var psykotisk i gjerningsøyeblikket. Han kan dermed ikke straffes for drapet.

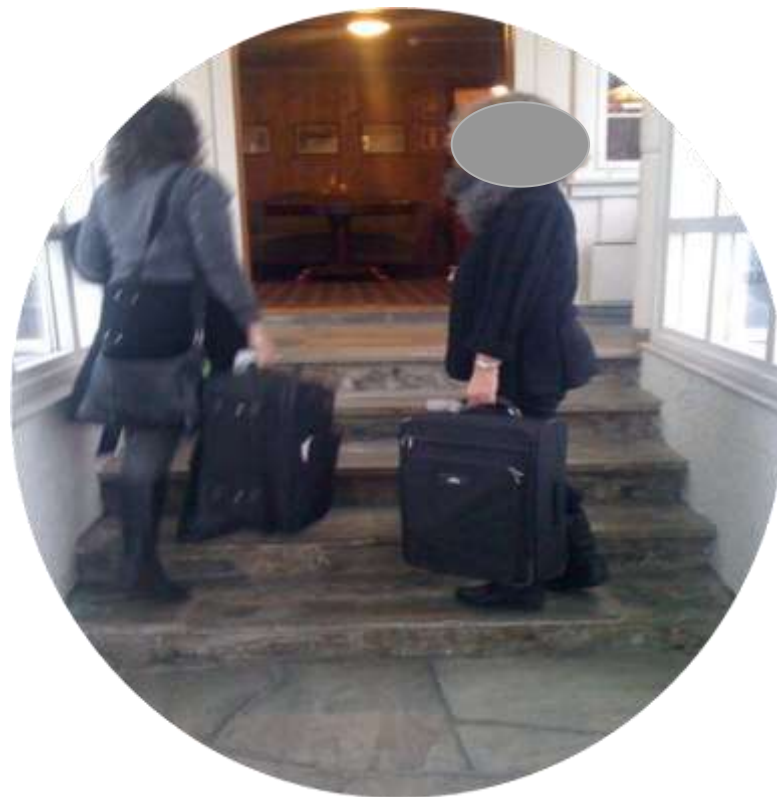
FARE FOR GJENTAKELSE: Retten mener indoktrinert voldkrene for tvungen psykisk

helsevern er oppfylt. Han saute gjøddene medvredigelsen av å verne samfunnet mot gjerningsmannen og at det er nærliggende å tro at han vil begå en ny alvorlig forbrytelse som kan sette andre liv i fare.

med. psykiatriske behandlinger

Reiseliv

- Rfk: Gratis kartlegging av 50 spisesteder/hoteller i fylket
- Samarbeid Rfk/brukerorganisasjonene/ NHO reiseliv
- Data legges ut på www.tilgjengelighet.no
- Kompetanseheving
- Konkurransefortrinn

Vilje
gir vekst

Tilgjengelighet

INFORMASJONS- OG KOMMUNIKASJONSTEKNOLOGI

En reisekjede består av:

- Informasjon
- Veien til og fra holdeplass /stasjon/ terminal
- Holdeplassen /stasjonen /terminalen
- Billettkjøp
- Transportmiddelet

Tegning: Egil Bjørøen

Vilje
gir vekst

Universell utforming av båt

”Transportmateriell i
offentlige ruter uu krav
innen 2010”

Utfordringer

- Krever betydelig innsats videre
- Opprettholde tverrfaglig samarbeid
- Sikre økonomiske ressurser internt og til oppgraderinger
- Tiltak må sikres i årlige økonomiplaner

Suksesskriterier for uu i Rogaland

- Forankring politisk + admin
- Tverrfaglig samarbeid
- Ta vare på og bruke engasjementet og kunnskapen til brukergruppene
- Spre kunnskap og informasjon
- Skape engasjement
- Vise fram det vi får til

Tegning: Egil Bjørøen

Takk for meg

Linda.nilsen.ask@rogfk.no

